

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МОДЕЛІ І МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
В АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
усіх форм навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 2 від 23.09.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладач Іванієнко В. В.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" усіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. В. В. Іванієнко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 60 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, плани лекцій, практичних і семінарських занять, матеріали для закріплення та контролю знань (контрольні запитання, завдання для самостійної роботи), методики активізації навчального процесу, а також критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит".

Вступ

В умовах реформування економіки України мають велике значення своєчасні та обґрунтовані рішення в аналізі й аудиті для забезпечення ефективної роботи підприємств незалежно від форм власності. Прийняття обґрунтованих управлінських рішень є невід'ємною умовою ефективної діяльності в умовах ринку й формування соціально орієнтованої ринкової економіки.

Щоб зрозуміти, що ж становить ефективне керування на основі сучасної методології розробки, прийняття й реалізації рішень, необхідно добре освоїти: понятійний апарат теорії керування; закони організації й закони керування; функції керування; вимоги до управлінських рішень; принципи моделювання управлінських рішень; об'єктивні економічні закони, закономірності, пропорції; системний підхід до розробки, прийняття й реалізації управлінських рішень; моделі й методи аналізу, планування й прогнозування в керуванні; інформаційну базу керування і алгоритми обґрунтування, прийняття й реалізації управлінських рішень. Усе перераховане й становить теоретико-методологічні основи дисципліни.

Для майбутніх фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту важливо усвідомлювати особливості процесів підготовки управлінського рішення, системного підходу до управлінських проблем і методів системного аналізу.

Вивчення навчальної дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" дає можливість сформувати систему теоретичних знань і практичні навички з прийняття управлінських рішень та здобути певні компетентності згідно кваліфікаційних вимог до студентів вищих навчальних закладів з навчальної дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті".

Завдання навчальної дисципліни – вивчення основ теорії прийняття управлінських рішень, моделей і методів підготовки проектів рішень за напрямками управлінської діяльності.

Навчальна дисципліна "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" є навчальною дисципліною за вибором та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Тематичний план складається з двох модулів, кожний з яких містить кілька навчальних елементів. Структуру програми навчальної дисципліни подано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 5	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	За вибором	
Модулів – 2	Напрямок підготовки 6.030509 "Облік і аудит"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	5-й
Загальна кількість годин – 180 - аудиторних годин – 56; - самостійна робота – 124		Семестр	
		8-й	5-й
Кількість тижнів – 14; кількість годин на тиждень – 4		Лекції	
		28 годин	16 годин
	Практичні, семінарські		
	28 годин	16 годин	
	Самостійна робота		
	124 год	148 год	
	Вид контролю		
	ПМК		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31 %;

для заочної форми навчання – 28 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є засвоєння системи теоретичних знань та формування вмінь і навичок щодо моделювання, розробки, обґрунтування і реалізації управлінських рішень.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

вивчення змісту теорії прийняття управлінських рішень та економічних моделей і методів їх обґрунтування;

освоєння особливостей процесу підготовки управлінського рішення, системного підходу до управлінських проблем і методів їх системного аналізу;

оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу, моделювання, розробки і реалізації управлінських рішень на підприємствах та в установах за різними напрямками їх діяльності.

Об'єктом навчальної дисципліни є економічна система та процеси, що відбивають різні аспекти прийняття господарських рішень.

Предметом навчальної дисципліни є господарські рішення та пов'язані з ними моделі, методи і прийоми обґрунтування на підприємстві.

Знання дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" необхідні для визначення проблемних ситуацій, розробки управлінських рішень за ними та формування необхідних для цього професійних компетентностей.

Дисципліна поєднує сфери інтересів багатьох наук і дисциплін, серед яких: "Економіка підприємства", "Економічна теорія", "Бухгалтерський облік", "Економічний аналіз", "Аудит" та інші.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студента.

Перелік **знань**, якими повинен оволодіти студент у результаті вивчення дисципліни:

сутність, принципи, аспектність, класифікація управлінських рішень; функції управління і управлінських рішень та основні етапи їх розробки;

особливості управлінських моделей вирішення проблем беззбитковості виробництва;

особливості моделей управління запасами;

особливості моделей і методів фінансового управління.

Перелік **вмінь** та **навичок**, які мають бути сформовані у студента в процесі засвоєння навчальної дисципліни, передбачає:

Фундаментальні – полягають в умінні використовувати аналіз і синтез у діалектичній єдності; структурувати проблему, явище, процес, розділяючи їх на складові частини й установлюючи причинно-наслідкові взаємозв'язки між ними; застосовувати індукцію й дедукцію при дослідженні виробничих систем;

загально-функціональні вміння та навички – вміння працювати над джерелами економічної інформації для придбання навичок підготовки проектів управлінських рішень з урахуванням системного підходу;

предметно-видові вміння та навички – вміння користуватись існуючими економічними інструментами, методами і моделями для моделювання, обґрунтування й прийняття управлінських рішень.

Знання, отримані в процесі вивчення дисципліни можуть бути застосовані студентами під час написання дипломної роботи.

Дисципліна "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних працівникам, зайнятим у сфері обліку й аудиту діяльності підприємства, організації, установи. Це пов'язано насамперед з тим, що засвоєння методів і прийомів обґрунтування, моделювання, розробки та реалізації управлінських рішень та використання їх на практиці є необхідною умовою якісного виконання особистих функціональних обов'язків. Навчальну дисципліну віднесено до групи вибіркових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів за напрямом підготовки "Облік і аудит".

Необхідною базою для оволодіння компетентностями є знання понятійно-категорійного апарату дисципліни, інформаційно-аналітичного, організаційного забезпечення у сфері управління та моделювання, обґрунтування, розробки та реалізації управлінських рішень на підприємствах і в установах.

Викладання дисципліни здійснюється послідовно від питань організації методичного та інформаційного забезпечення до практичних аспектів розробки управлінських рішень на основі використання системи знань з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту, що дозволяє студентам оволодіти набором необхідних компетентностей. Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення
навчальної дисципліни**

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ВПСМіОГР* 1	Структурувати проблеми, явища, процеси, розділяючи їх на складові частини й установлюючи причинно-наслідкові взаємозв'язки між ними. Застосовувати моделі та методи аналізу і синтезу управлінських проблем та управлінських рішень	Ідентифікувати проблемні ситуації та виконувати їх дослідження на основі системності
		Здійснювати оцінку проблемних ситуацій
ВПСМіОГР 2	Застосовувати моделі та методи моделювання та обґрунтування управлінських рішень та визначати форми розробки та форми реалізації управлінських рішень	Визначати технологію розробки та реалізації господарських рішень
		Застосовувати методи програмно-цільового підходу до розробки управлінських рішень
		Здійснювати обґрунтований вибір методів та моделей для формування ефективних господарських рішень
		Визначати технологію аналізу вигід і витрат
ВПСМіОГР 3	Здійснювати обґрунтування прийняття господарських рішень за напрямками їх реалізації	Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі моделей беззбитковості
		Обґрунтовувати рішення з використанням моделей управління запасами
		Обґрунтовувати рішення з використанням моделей оцінки ефективності інвестицій в основні фонди
		Обґрунтовувати рішення з використанням моделей оцінки ефективності фінансових інвестицій
		Обґрунтовувати рішення з використанням моделей фінансового управління
		Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі ситуаційного аналізу

1	2	3
		Обґрунтовувати стратегічні управлінські рішення
		Застосовувати моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства

* Визначення проблемних ситуацій, моделювання і Обґрунтування господарських рішень.

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" за національною рамкою кваліфікацій України наведена у додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень

Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень

1.1. Сутність управлінських рішень.

Поняття господарських рішень та їх ознаки. Сутність управлінського рішення як управлінської категорії. Необхідність прийняття ефективних управлінських рішень в умовах розвитку науки про управління та реформування економіки України. Чинники, що впливають на якість прийняття господарських рішень. Закони управління та їх використання при розробці, прийнятті та реалізації управлінських рішень.

1.2. Предмет, об'єкт, категорії і методи теорії прийняття рішень.

Предмет та об'єкт управлінських рішень. Методи та прийоми теорії прийняття рішень. Основні категорії теорії прийняття рішень та їх зміст у сучасних умовах господарювання.

1.3. Принципи та вимоги до управлінських рішень.

Загальні принципи розробки управлінських рішень. Вимоги до управлінських рішень, їх зміст та умови їх досягнення. Вимоги до моделі поведінки виконавця управлінських рішень.

1.4. Аспекти сутності управлінських рішень.

Аспекти управлінських рішень, їх зміст та умови їх забезпечення.

1.5. Класифікація управлінських рішень за певними ознаками.

Необхідність класифікації управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень за певними ознаками та їх характеристика.

Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем

2.1. Основні діалектичні елементи розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень.

Систематизація основних діалектичних елементів, що визначають розробку, прийняття і реалізацію ефективних управлінських рішень. Зміст основних діалектичних елементів розробки, прийняття і реалізації управлінських рішень та їх практичне значення в теорії управління та прийняття управлінських рішень.

2.2. Процедури, основні категорії та елементи системного аналізу прийняття управлінських рішень.

Процедури системного підходу до управлінських рішень. Основні категорії та елементи системного аналізу та їх зміст.

2.3. Методологія системного аналізу управлінського рішення.

Методологія системного аналізу управлінського рішення та логічні елементи прийняття рішення та процесу дослідження будь-яких систем (підсистем).

Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень

3.1. Зміст функцій управління та їх зв'язок з процедурами прийняття управлінських рішень.

Функція управління як категорія теорії управління. Функції управління та управлінські рішення. Визначення функцій управління та розкриття їх змісту.

3.2. Закони організації та їх використання під час розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень.

Основні закони організації, їх зміст та урахування у ході розробки, прийняття та реалізації тактичних і стратегічних рішень.

3.3. Етапи процесу прийняття рішень.

Основні етапи (операції) процесів підготовки та прийняття управлінських рішень, їх зміст.

3.4. Принципи організації процесу розробки управлінського рішення з урахуванням факторів ризику та невизначеності.

Принципи раціональної організації процесу розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень та їх зміст. Використання принципів раціональної організації процесу розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень у системах управління. Врахування факторів ризику та невизначеності під час прийняття рішень.

3.5. Процедури і методи аналізу та прийняття управлінських рішень і контроль за їх реалізацією.

Методи та моделі аналізу під час підготовки та прийняття управлінських рішень. Процедури прийняття управлінських рішень та їх зміст.

3.6. Форми розробки та реалізації управлінських рішень і вимоги до їх оформлення.

Основні форми розробки управлінських рішень та їх зміст. Основні форми реалізації управлінських рішень та їх зміст. Вимоги до оформлення управлінських рішень.

Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення

4.1. Сутність управлінської технології та цільового управління.

Управлінська технологія як майстерність, вміння здійснювати управлінський вплив для досягнення цілей. Сутність цільового управління.

4.2. Програмно-цільове планування в системі управління.

Програмно-цільове планування в системах управління та його зміст. Використання програмно-цільового планування у ході прийняття управлінських рішень для забезпечення їх ефективності та оптимальності.

4.3. Стратегічні проекти та програми, особливості їх створення і контролю за виконанням.

Сутність стратегічних проектів і програм та їх місце в системах управління. Особливості створення стратегічних проектів та програм і контролю за їх виконанням.

Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень

5.1. Блочна модель підготовки і прийняття рішень.

Сутність блочно-модульної моделі підготовки і прийняття управлінських рішень та зміст кожного окремого модуля моделі.

5.2. Проблеми вибору оптимального рішення та альтернативні плани в системі управління.

Безальтернативні, бінарні, багатоваріантні та інноваційні види управлінських рішень. Компоненти проблеми вибору оптимального рішення. Альтернативні плани в системі управління та їх використання при обґрунтуванні, прийнятті та реалізації управлінських рішень.

5.3. Особливості американської, німецької, японської та російської школи прийняття управлінських рішень.

Зміст американської, німецької, японської та російської шкіл прийняття управлінських рішень. Можливості їх використання в сучасних умовах під час розробки різноманітних управлінських рішень у сучасних умовах вітчизняних підприємств.

Змістовий модуль 2

Моделі і методи розв'язання проблем беззбитковості, управління запасами і фінансового управління

Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності

6.1. Теоретичні основи беззбитковості виробництва.

Теоретичні основи беззбитковості виробництва. Функція Кобба-Дугласа та її зміст.

6.2. Економічна і бухгалтерська моделі беззбитковості, їх сутність та особливості.

Економічна модель беззбитковості, сутність та особливості. Бухгалтерська модель беззбитковості, сутність та особливості. Використання моделей беззбитковості під час обґрунтування управлінських рішень.

6.3. Математичний підхід до аналізу беззбитковості виробництва.

Сутність математичного підходу до аналізу беззбитковості виробництва. Розрахунок "порога рентабельності", сили впливу операційного важеля, запасу фінансової міцності.

Тема 7. Методи аналізу вигод і витрат

7.1. Операційний аналіз вигод і витрат.

Аналіз взаємозв'язків вигод і витрат. Моделі Дюпона в аналізі рентабельності та їх використання для обґрунтування управлінських рішень.

7.2. Аналіз умов оптимізації обсягів випуску продукції для максимізації прибутку.

Умови оптимізації обсягів випуску продукції для максимізації прибутку в конкурентному середовищі та монопольній сфері діяльності. Розрахунки оптимальних об'ємів випуску продукції для максимізації прибутку.

Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди

8.1. Класифікація інвестицій та особливості використання операцій нарощування і дисконтування в інвестиційному аналізі.

Використання інвестицій для оновлення та розширення виробництва. Зміст класифікації інвестицій в господарському комплексі України. Операції нарощування та дисконтування в інвестиційному аналізі та особливості їх розрахунків.

8.2. Методи і моделі аналізу ефективності інвестицій.

Моделі аналізу ефективності інвестицій в основні фонди. Сутність показників ефективності інвестицій в основні фонди та порядок їх розрахунку.

Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій

9.1. Сутність і особливості фінансових інвестицій.

Сутність фінансових інвестицій. Класифікація фінансових інвестицій. Моделі аналізу цінних паперів.

9.2. Методи і моделі аналізу грошових потоків при реалізації фінансових інвестицій.

Моделі розрахунків грошових потоків за формулами простих і складних відсотків. Особливості розрахунків грошових потоків.

Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень

10.1. Ситуаційний та оперативний аналіз, його особливості.

Сутність ситуаційного та оперативного аналізу і терміни їх проведення. Використання ситуаційного аналізу для обґрунтування управлінських рішень.

10.2. Застосування ситуаційного моделювання та методу сценаріїв у ситуаційному аналізі для прийняття відповідних управлінських рішень.

Сутність ситуаційного моделювання та методу сценаріїв. Використання ситуаційного моделювання та методу сценаріїв для прогнозування можливих подій і прийняття відповідних управлінських рішень. Методи аналітичного моделювання зв'язків між результативними показниками та факторами їх формування.

Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами

11.1. Теорія і практика управління запасами.

Економічна сутність виробничих запасів. Класифікація запасів.

Теорія і практика управління запасами в сучасних умовах господарювання.

11.2. Класифікація та етапи розробки моделей управління запасами.

Класифікація моделей управління запасами та їх зміст. Планування виробничих запасів. Етапи розробки політики управління запасами. Модель економічно обґрунтованого (оптимального) розміру запасу. Системи контролю за рухом запасів на підприємстві.

Тема 12. Моделі фінансового управління

12.1. Базові фінансові моделі бізнес-процесів.

Сутність базових фінансових моделей бізнес-процесів (стану, руху, аналізу). Особливості їх використання в системах управління. Методи й моделі аналізу фінансових коефіцієнтів.

12.2. Моделі податкової політики .

Сутність моделей податкової політики. Крива Лафера. Ситуаційний і оперативний аналіз у системі управління податковим навантаженням.

Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень

13.1. Моделі стратегічного управління.

Особливості прийняття стратегічних управлінських рішень. Використання моделей стратегічного управління в системах управління. Особливості стратегічного управління та їх зміст. Методи стратегічного аналізу.

13.2. Бюджетування як основа розробки фінансової стратегії підприємств.

Бюджетування в системі управління. Бюджетування як основа розробки фінансової стратегії підприємства та його зміст.

Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства

14.1. Прогнозування в системах управління та розробки управлінських рішень.

Сутність прогнозування в системах управління та розробки управлінських рішень. Прогнозування рівня виконання плану, виникнення не-

бажаних результатів на підставі попереднього (прогнозного) аналізу. Методичні підходи до прогнозного аналізу.

14.2. Принципи і методи прогнозування управлінських рішень.

Принципи і методи аналізу та прогнозування (екстраполяція, параметричний, факторний, експертний, нормативний, експериментальний, індексний, евристичний та інші) та їх зміст.

4. Структура навчальної дисципліни

Під час вивчення дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" студент має ознайомитися з програмою дисципліни, її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план дисципліни "Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті" включає 2 модулі, в рамках яких розглядається 14 тем, які логічно пов'язують кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні та практичні заняття, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту дисципліни наведена у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		лекційні	практичні (семінарські)	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота			лекційні	практичні (семінарські)	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Змістовий модуль 1														
Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	52	8	8	–	–	–	36	52	4	4	–	–	–	44
Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем	7	1	1	–	–	–	5	7	0,5	0,5	–	–	–	6

Продовження табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень</i>	19	3	3	–	–	–	13	19	1,5	1,5	–	–	–	16
<i>Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення</i>	13	2	2	–	–	–	9	13	2	2	–	–	–	9
<i>Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень</i>	19	3	3	–	–	–	13	19	2	2	–	–	–	15
<i>Разом за модулем 1</i>	110	17	17	–	–	–	76	110	10	10	–	–	–	90
Змістовий модуль 2														
<i>Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності</i>	20	3	3	–	–	–	14	20	2	2	–	–	–	16
<i>Тема 7. Методи аналізу вигід і витрат</i>	7	1	1	–	–	–	5	7	0,5	0,5	–	–	–	6
<i>Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій</i>	7	1	1	–	–	–	5	7	0,5	0,5	–	–	–	6
<i>Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Тема 12. Моделі фінансового управління</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства</i>	6	1	1	–	–	–	4	6	0,5	0,5	–	–	–	5
<i>Разом за модулем 2</i>	70	11	11				48	70	6	6	–	–	–	58
<i>Всього</i>	180	28	28	–	–	–	124	180	16	16	–	–	–	148

5. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчаль-

ної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах, опитуванні для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Основні завдання практичних занять можна сформулювати в такий спосіб: поглиблення та уточнення знань, набутих на лекціях і в процесі самостійної роботи, формування інтелектуальних умінь та навичок планування, аналізу та узагальнень, тощо. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання (табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень	<i>Виконання завдання 1. Прийняття господарських рішень в умовах детермінованості.</i> <i>Виконання завдання 2. Прийняття господарських рішень в умовах невизначеності</i>	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 6; 9]
	<i>Контрольна робота № 1</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 6; 9]
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень	<i>Завдання 3. Прийняття господарських рішень на основі моделей беззбитковості.</i> <i>Завдання 4. Традиційні аналітичні моделі та їх використання для обґрунтування управлінських рішень</i>	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 6; 8; 9; 12]
	<i>Контрольна робота № 2</i>	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 6; 8; 9; 12]
	<i>Завдання 5. Моделі оцінки ризиків.</i> <i>Завдання 6. Моделі управління запасами</i>	4	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 13]
	<i>Контрольна робота № 3</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 5; 13]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Моделі і методи розв'язання проблем беззбитковості, управління запасами і фінансового управління	<i>Завдання 6 Операції нарощення й дисконтированія</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 9; 12; 13]
	<i>Завдання 7. Оцінка ефективності інвестицій</i>	3	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 9; 12; 13]
	<i>Контрольна робота № 4</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 9, 12; 13]
	<i>Прийняття виконаного на протязі семестру індивідуального самостійного завдання</i>	2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 13]
<i>Колоквіум за змістовими модулями 1, 2</i>		2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 13]
Разом годин за змістовими модулями		28	–

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1 Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень

Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень

Рівень 1. Визначити типи аналітичних моделей. Сформулювати принципи аналітичного моделювання.

Рівень 2. Використовуючи методи аналітичного моделювання побудувати модель середньої заробітної плати в залежності від середнього числа днів, відпрацьованих одним робітником, середньої тривалості робочої зміни, середньочасового виробітку й розцінки за одиницю виробу.

Рівень 3. Використовуючи дані, наведені нижче, розрахувати вплив кожного із факторів на розмір середньої заробітної плати:

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Фонд заробітної плати, тис. грн	1 200	1 500
Кількість відпрацьованих людиноднів	5 720	6 720
Кількість відпрацьованих людино-годин	45 760	50 400
Випуск виробів за рік, тис. штук	350	370
Чисельність персоналу, осіб	26	28

Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності

Рівень 1. *Відобразити графічно функцію бухгалтерської беззбитковості (функцію Кобба-Дугласа).*

Рівень 2. Вивести формули порога рентабельності, сили впливу операційного важеля, запасу фінансової міцності.

Рівень 3. Розрахувати наведені показники за наступними даними:

Показники	Виріб А	Виріб Б
Обсяг реалізації продукції, тис. грн	4 300	5 100
Змінні витрати, тис. грн	2 900	3 200
Прибуток, тис. грн	600	900

6. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 69 % (124 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (180 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтува-

тися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового контролю.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень				
<i>Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень</i>	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темою 1. Виконання <i>індивідуальних завдань</i> : "Прийняття господарських рішень в умовах детермінованості", "Прийняття господарських рішень в умовах невизначеності"	36	Захист індивідуального завдання. Контрольна робота за темою 1	Основна: [1 – 3] Додаткова: [4; 6; 9]

1	2	3	4	5
Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуальних завдань</i> : "Прийняття господарських рішень на основі моделей беззбитковості", "Традиційні аналітичні моделі та їх використання для обґрунтування управлінських рішень". Виконання самостійного завдання	5	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 8; 9; 12]
Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи за темами 2, 3. Виконання самостійного завдання	13	Письмова контрольна робота за темами 1, 2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 8; 9; 11 – 13]
Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання <i>індивідуального завдання</i> : "Моделі беззбитковості". Виконання самостійного завдання	9	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 8; 9; 11 – 13]
Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуального завдання</i> : "Традиційні аналітичні моделі та їх використання для обґрунтування управлінських рішень". Виконання самостійного завдання	13	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4; 8; 9; 11 – 13]
Усього за змістовим модулем 1		76	–	–
Змістовий модуль 2				
Моделі і методи розв'язання проблем беззбитковості, управління запасами і фінансового управління				
Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи за темами 3, 4, 5. Виконання самостійного завдання	14	Письмова контрольна робота за темами 3, 4 і 5	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 10; 12; 13]
Тема 7. Методи аналізу вигод і витрат	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуального завдання</i> : "Моделі управління запасами". Виконання есе. Виконання самостійного завдання	5	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 10; 12 – 14]
Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання есе. Виконання самостійного завдання	4	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 7; 9 – 12]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4	5
Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи. Виконання есе. Виконання самостійного завдання	5	Письмова контрольна робота за темами 6, 7 і 8	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 7; 10 – 13]
Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання самостійного завдання	4	Письмова контрольна робота за темами 6, 7 і 8	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [4 – 6; 9; 10 – 13]
Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуального завдання</i> : "Операцій нарощування та дисконтування". Виконання самостійного завдання	4	Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 7; 10; 13]
Тема 12. Моделі фінансового управління	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Виконання <i>індивідуального завдання</i> : "Оцінка ефективності інвестицій". Виконання самостійного завдання	4	Письмова контрольна робота за темами 9, 10 і 11. Захист індивідуального завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 7; 10; 13]
Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквиуму. Виконання завдання. Написання есе за обраною темою	4	Презентація есе. Захист самостійного завдання	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [8; 9; 13]
Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>колоквиуму</i>	4	Письмовий колоквиум за модулями 1, 2	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [5 – 7; 9; 12; 13]
Усього за змістовим модулем 2		48	–	–
<i>Підготовка до екзамену</i>		–	–	–
<i>Екзамен</i>		–	–	–
Усього за модулем		124	–	–

6.1. Самостійне завдання

Самостійне завдання студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має навчально-дослідницький характер, виконується у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Виконання самостійного завдання є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Самостійне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати виконане завдання для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання самостійного завдання враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Варіанти самостійного завдання:

Варіант 1

1. Економічна сутність управлінського рішення.
2. Невизначеності та ризику при моделюванні управлінських рішень.

Практичне завдання 1: На умовних даних змоделювати управлінське рішення в детермінованих зв'язках за методом Беллмана (прийняти 8 стадій вирішення проблем).

Практичне завдання 2: На умовних даних за формулою Уілсона розрахувати об'єм партії поставки матеріалів. Зробити висновки.

Варіант 2

1. Етапи розробки і прийняття управлінських рішень.
2. Методологія системного аналізу.

Практичне завдання 1: На умовних даних обґрунтувати рішення в умовах невизначеності, яка оцінюється математичним очікуванням (2 дозакупівлі).

Практичне завдання 2: За умовними даними розрахувати силу впливу операційного важеля на формування показників беззбитковості.

Варіант 3

1. Базові фінансові моделі бізнес-процесів.
2. Моделі оптимальної податкової ставки.

Практичне завдання 1: На умовних даних розрахувати запас фінансової стійкості.

Практичне завдання 2: На умовних даних обґрунтувати рішення на умовах гарантованого результату.

Варіант 4

1. Вимоги до оформлення рішень.
2. Евристичні методи обґрунтування управлінських рішень.

Практичне завдання 1: На умовних даних розрахувати запас фінансової стійкості.

Практичне завдання 2: Побудувати граф у детермінованих зв'язках і вирішити його.

Варіант 5

1. Економічні моделі беззбитковості.
2. Блочно-модульна схема прийняття і реалізації управлінських рішень.

Практичне завдання 1: На умовних даних обґрунтувати поріг рентабельності.

Практичне завдання 2: Розрахувати за умовними даними оптимальний шлях по графу в умовах детермінованих зв'язків.

Варіант 6

1. Принципи управління.
2. Аналіз цінних паперів.

Практичне завдання 1: Встановити оптимальний об'єм закупівлі партії поставки на умовних даних.

Практичне завдання 2: Побудувати граф у детермінованих зв'язках і вирішити його на умовних даних.

Варіант 7

1. Вимоги до управлінських рішень.
2. Закономірності управління.

Практичне завдання 1: В умовах невизначеності, яка оцінюється математичним очікуванням, обґрунтувати управлінське рішення з використанням умовного графа.

Практичне завдання 2: визначити запас фінансової стійкості за даними фінансового звіту.

Варіант 8

1. Функції управління.
2. Моделі фінансового управління.

Практичне завдання 1: На умовних даних розрахувати граф у детермінованих зв'язках.

Практичне завдання 2: На умовних даних розрахувати силу впливу операційного важеля на формування показників беззбитковості.

Варіант 9

1. Закони організації.
2. Бюджетування в управлінні.

Практичне завдання 1: Розрахувати об'єм партії поставки, використовуючи формули Уілсона.

Практичне завдання 2: На умовних даних розрахувати граф у детермінованих зв'язках.

Варіант 10

1. Класифікація проблемних ситуацій.
2. Аспекти управлінських рішень.

Практичне завдання 1: На умовних даних розрахувати граф в умовах невизначеності.

Практичне завдання 2: На умовних даних розрахувати точку беззбитковості.

Методичні рекомендації до виконання окремих практичних завдань з багатостадійних процесів прийняття рішень в умовах невизначеності та детермінованих зв'язків (варіанти 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10)

1. Багатостадійні процеси прийняття рішень в умовах детермінованості.

Мета завдання. На основі вивчення особливостей багатостадійного процесу прийняття рішень в умовах детермінованості розвитку системи кожен студент повинен накреслити граф з будь-якими змістовими числами і встановити оптимальний шлях відносно критерія мінімізації

затрат та максимізації прибутку, вказавши стрілками на графі оптимальні шляхи вирішення завдання. При цьому варіант вихідних даних для конкретного студента встановлюється так: студенти з парною останньою цифрою номера залікової книжки вирішують граф за критерієм мінімізації затрат; студенти з непарною останньою цифрою номера залікової книжки вирішують граф за критерієм максимізації прибутку.

Сутність завдання і рекомендації до його виконання. Оскільки детермінованість – це відсутність невизначеності у розвитку системи формування зв'язків між факторами, то, під час моделювання та обґрунтування управлінських рішень з проблем, що поділяються на окремі стадії її вирішення, доцільно застосовувати наступну низку логічних процедур і вимог:

1. Розглядаючи модель багатостадійного процесу прийняття рішень, необхідно передбачати наявність деякого графа, який має назву "дерево рішень" і по суті описує, яким чином можна попадати із заданої множини початкових вершин графа. При цьому з кожного вершинного графа асоціюється деякий стан системи (S), в якому знаходиться об'єкт прийняття рішень, а дуги, які виходять з вершини, відповідають можливим переходам з одного стану системи в інші залежно від рішень, які приймаються;

2. Вибір конкретного рішення відносно розвитку системи завжди визначає новий стан системи;

3. Передбачається, що процес вирішення проблемної ситуації за графом розвертається за часом і рух по графу здійснюється зліва направо;

4. Передбачається, що проблема, яка вирішується за графом, є одноцільовою. Кінцева мета передбачає наявність "свого" графа;

5. Припустимі початкові і кінцеві вершини графа однозначні і, як правило, заштриховуються;

6. Вважається, що система, в якій існує проблемна ситуація, завжди знаходиться у визначеному фазовому стані, а число їх кінцеве;

7. Вважається, що кожна гілка графа має свою "вагу"; тобто змісто-ве число, яке означає локальні "затрати" на перехід до іншого стану. Під локальними "затратами" розуміють критерій оптимальності розрахунку графа (це можуть бути затрати, прибуток, обсяги, терміни й т. д.);

8. Основне завдання розрахунку графа полягає в кінцевому виборі початкової вершини графа (із багатьох припустимих) та шляхів від неї до

будь-якої з припустимих кінцевих вершин графа. Оптимальність розуміється як побудова шляху з найбільш ефективними "затратами" (мінімізуючого затрати, максимізуючого прибуток, мінімізуючого строки, максимізуючого або мінімізуючого обсяги і т. д.);

9. Граф розраховується за правилами Белмана:

а) по-перше, завдання пошуку оптимального шляху починає вирішуватись справа наліво, тоді як система розвивається навпаки (зліва направо);

б) по-друге, вихідне завдання пошуку оптимального шляху по графу занурюється в множину аналогічних завдань з початковими вершинами графа і однією й тією кінцевою вершиною графа. При цьому передбачається, що в якості початкової вершини графа послідовно виступають усі без винятку вершини графа (або дерева рішень);

10. Під час розрахування графа просування йде зліва направо, виставляючи оптимальні числа всередині кожної з вирішуваних вершин графа. Числа всередині вирішуваних вершин графа показують оптимальність напрямку руху від кожної вершини попередньої стадії до кожної вершини наступної стадії, що відображається за допомогою однієї або декількох стрілок на дузі (у випадку рівнозначності по затратах). При цьому всередині квадратика вирішальної вершини графа буде число, яке завжди буде означати одне й те ж – це сумарні затрати, які отримуються при просуванні по графу з даної вершини, яку вибрано у якості початкової, по оптимальному шляху до кінцевої вершини графа;

11. Просуваючись зліва направо, опрацьовуються послідовні вертикальні ("прошарки") вершини графа;

12. Для відновлення оптимального шляху досить пройти по графу вже зліва направо в напрямку стрілок, починаючи з початкової вершини графа по всіх стадіях до кінцевої вершини графа (оптимальних шляхів при цьому може бути декілька);

13. Змістове число в початковій вершині графа означає мінімально можливі "затрати" для досягнення цілей вирішення проблемної ситуації.

2. Багатостадійні процеси прийняття рішень у детермінованих зв'язках.

Мета завдання. На основі вивчення особливостей багатостадійних процесів прийняття рішень в умовах невизначеності, яка оцінюється статистичним очікуванням (ймовірністю), студенти з парною останньою цифрою номера залікової книжки повинні розглянути дві дозакупівлі

товару через кожні 3 місяці від первинної закупівлі товару; студенти з непарною останньою цифрою номера залікової книжки повинні розглянути три дозакупівлі товару через один місяць від первинної закупівлі товару, враховуючи, що щомісячні торгівельний прибуток і затрати на закупівлю партії товару та додаткову закупівлю при первинній закупівлі дрібної партії товару й формуванні високого попиту, є довільними.

Сутність завдання і рекомендації до його виконання. У процесі обґрунтування управлінських рішень в умовах відсутності детермінованих зв'язків необхідно керуватися наступними логічними процедурами та вимогами:

1. Розглядаючи модель багатостадійного процесу прийняття рішень в умовах невизначеності необхідно також запропонувати наявність деякого графа ("дерева рішень");

2. При вирішенні проблемної ситуації по графу в умовах невизначеності виникає більш складний стан системи, при якому вибір конкретного рішення визначає не конкретно новий стан системи, а задає деяку випадковість на множині нових станів системи.

Нова множина станів системи носить певну щільність ймовірностей. Це означає, що після вибору конкретного рішення, ми потрапляємо в деяку "випадкову" допоміжну вершину і далі переходимо до одного з можливих для даного етапу станів системи згідно із заданою щільністю ймовірностей (P_i) (при цьому обов'язково повинна бути дотримана умова:

$$\sum_{i=1}^n P_i = 1,$$

де n – кількість нової множини станів системи).

3. Система розвивається зліва направо, а пошук оптимального шляху по графу здійснюється справа наліво за правилом Беллмана.

Методичні рекомендації до виконання окремого практичного завдання моделювання запасів (варіанти 1, 9)

– оптимальний середній розмір партії поставки конкретного матеріалу (f) для умови виробничого використання сировини та матеріалів у плановому періоді (V) під час детермінованого, безперервного протягом року попиту, рівномірному постачанні матеріалу, визначеними витратами на формування заказу (C_1) та зберігання (C_2) розраховується, використавши формулу:

$$f = \sqrt{\frac{2C_1 \times V}{C_2}}; \quad (1)$$

оптимальна кількість замовлень (n) визначається за формулою:

$$n = \frac{V}{f}; \quad (2)$$

оптимальний інтервал між поставками (t) визначається так:

$$t = \frac{365}{n}; \quad (3)$$

сумарні мінімальні витрати на зберігання матеріалу за рік (C_p) встановлюються за формулою:

$$C_p = \sqrt{2 \times C_1 \times C_2 \times V}; \quad (4)$$

після проведених розрахунків необхідно зробити необхідні висновки з отриманих результатів підрахунків.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг самостійного завдання повинен становити у друкованому варіанті 10 – 15 сторінок з розрахунками.

6.2. Виконання есе

Індивідуальне завдання передбачає протягом семестру написання кожним студентом есе за обраною темою.

Тематика есе

1. Економічна сутність управлінських рішень.
2. Функції управління і управлінські рішення.
3. Класифікація управлінських рішень.
4. Вимоги до управлінських рішень.
5. Методологічні засади розробки управлінських рішень.
6. Процес прийняття управлінських рішень.
7. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах недостатньої інформації та ефективності.

8. Організація і контроль виконання управлінських рішень.
9. Системний аналіз проблем управління й управлінських рішень.
10. Аналіз економічних ситуацій на основі бухгалтерської моделі беззбитковості.
11. Особливості аналізу та підготовки проектів рішень під час багатонаменклатурного виробництва.
12. Економічні моделі управління запасами.
13. Економічні моделі податкової політики.
14. Економічна модель оптимальної податкової ставки.
15. Основні показники соціального захисту населення.
16. Моделювання діяльності банків.
17. Моделювання діяльності фондових бірж.
18. Моделювання діяльності акціонерних товариств.
19. Моделювання банківського маркетингу.
20. Моделювання обмінного курсу валют.
21. Моделювання діяльності місцевих ринків праці.
22. Моделювання регіональної стабільності.
23. Програмно-цільове управління та рішення.
24. Види та характеристика цільових програм.
25. Графічне подання поведінки витрат із використанням системи "директ-костинг" і методу найменших квадратів.

Методичні рекомендації до написання есе. Тема есе обирається за порядковим номером студента у списку групи. Обсяг есе 10 – 15 сторінок рукописного тексту (26 – 28 рядків на сторінці) або 6 – 8 сторінок машинописного (14 шрифт, полуторний інтервал, шрифт Times New Roman). Поля для машинописного і рукописного тексту: верхнє – 20 мм; нижнє – 20 мм; ліве – 25 мм; праве – 10 мм.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються великими літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Список використаної літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання".

Додатки можуть бути включені за необхідності. У разі наявності кількох додатків оформляється окрема сторінка "ДОДАТКИ", номер якої є

останнім, що включається до обсягу есе. Кожен додаток починають із нової сторінки. Відповідно до вимог, додаток називають у такий спосіб: "Додаток А", "Додаток Б" і т. д. за алфавітом, за винятком букв Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, при цьому написи "Додаток...", "Продовження додатка..." та "Закінчення додатка..." пишуться малими літерами з першої великої і вирівнюються по правому краю сторінки. Допускається розподіл додатків на розділи типу "Додаток А.3". Ілюстрації, таблиці, формули нумерують відповідно до назви додатка, наприклад "рис. А.3".

6.3. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень

1. Визначте сутність господарських рішень та їх місце в процесі управління на рівні підприємства.
2. Хто є суб'єктом управління та прийняття господарських рішень?
3. Охарактеризуйте учасників розробки та прийняття господарських рішень.
4. Особливості сучасного виробництва і реформування економіки та їх вплив на формування сучасних методів управління і прийняття управлінських рішень.
5. Мета та завдання навчальної дисципліни.
6. Предмет дослідження теорії прийняття рішень.
7. Об'єкт теорії прийняття рішень.
8. Категорії теорії прийняття рішень.
9. Основна мета управління.
10. Сутність прийняття рішень.
11. Закони й закономірності управління.
12. Сутність рішення в управлінні.
13. Основні аспекти управління.
14. Класифікація управлінських рішень за основними класифікаційними ознаками:
 - за масштабом об'єкта;
 - за характером цілей;
 - за колом проблем;
 - за методами обґрунтування;
 - за умовами прийняття;
 - за способом впливу на об'єкт управління;

- за змістом;
- за формою;
- за особами, які приймають рішення;
- за станом свідомості осіб, які приймають рішення.

15. Визначте та охарактеризуйте види господарських рішень за різними класифікаційними ознаками.

16. Які існують вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення?

17. Охарактеризуйте основні форми вираження та реалізації господарських рішень.

18. Які показники якості прийняття господарських рішень вам відомі?

19. Охарактеризуйте процес управління та прийняття господарських рішень.

Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем

1. Основні діалектичні елементи, які визначають розробку, прийняття та реалізацію рішень, їх економічний зміст.

2. Основні процедури системного підходу до розробки й прийняття рішень.

3. Основні категорії системного аналізу процесів прийняття рішень:

- суб'єкт управління;
- об'єкт управління;
- мета системи;
- програма (алгоритм) прийняття рішень;
- основний системоутворюючий фактор;
- середовище системи;
- ресурс системи.

4. Що розуміють під критеріями вибору переважаючих варіантів управлінських рішень.

5. Види та особливості проблемних ситуацій.

6. Модель системних взаємозв'язків.

7. Основні елементи методології системного аналізу управлінських рішень.

8. Основний зміст системного аналізу діяльності фірми.

9. Вимоги до управлінських рішень.

Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень

1. Основні функції управління та їх економічний зміст.
2. Взаємозв'язок основних функцій управління та операцій, процедур прийняття рішень.
3. Основні закони організації:
 - закон композиції;
 - закон пропорційності;
 - закон найменших;
 - закон онтогенеза;
 - закон синергії;
 - закон упорядкованості;
 - закон єдності аналізу й синтезу;
 - закон самозбереження.
4. Стадії життєвого циклу організації.
5. Стадії життєвого циклу технічної системи.
6. Основні елементи технології прийняття рішень.
7. Основні компоненти системи розробки управлінського рішення на "вході" й "виході".
8. Основні етапи (операції) процесу прийняття рішень.
9. Що розуміють під організацією процесу розробки управлінського рішення?
10. Основні аспекти організації процесу розробки управлінського рішення.
11. Основні принципи організації процесу розробки управлінських рішень та їх економічної сутності.
12. Зміст блочної моделі підготовки та прийняття рішень і зміст за кожним блоком.
13. Варіанти оцінки альтернатив:
 - упевненість;
 - ризик;
 - невизначеність.
14. Що розуміють під ризиком у теорії управління?
15. Що розуміють під невизначеністю в теорії управління?
16. Форми розробки управлінських рішень:
 - указ;
 - вказівки;

- закон;
- акт;
- наказ;
- розпорядження;
- протокол;
- інструкція;
- договір;
- угода;
- план;
- контракт;
- оферта;
- акцепт;
- положення;
- правила;
- модель.

17. Форми реалізації управлінських рішень:

- пропозиція;
- ділова бесіда;
- переконання;
- роз'яснення;
- примушення;
- постанова;
- повідомлення;
- особистий приклад;
- навчання;
- порада;
- ділова гра;
- нарада;
- засідання;
- звіт;
- ділове слово.

18. Співвідношення форм розробки й реалізації управлінських рішень.

19. Етапи ділової бесіди.

20. Принципи ділової бесіди (за рекомендаціями Д. Карнегі).

21. Класифікація документів, які є носіями управлінських рішень:

- за рівнем ієрархії нормативно-методичного забезпечення;

- за правовим статусом документів;
 - за змістом документів.
22. Обов'язкові атрибути документів.
 23. Що розуміють під мотивацією реалізації рішень?
 24. Види потреб (за Маслоу) та їх зміст.
 25. Невизначеність і ризик реалізації рішень.
 26. Групи невизначеності.
 27. Рівні невизначеності.
 28. Норми керованості.

Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення

1. Програмно-цільове управління та управлінські рішення.
2. Види планів та їх зміст.
3. Загальна структура стратегічного плану підприємства.
4. Зміст та зв'язок стратегічних і поточних планів.
5. Етапи бюджетування.
6. Етап розробки альтернативного плану.
7. Основні показники (розділи) планів.

Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень

1. Етапи процесу прийняття рішень.
2. Принципи організації процесу розробки управлінського рішення і врахування факторів ризику та невизначеності.
3. Процедури прийняття управлінських рішень і контроль за їх реалізацією.
4. Форми розробки та реалізації управлінських рішень і вимоги до їх оформлення.
5. Методи прийняття управлінських рішень.
6. Аналітичні, статистичні та математичні методи обґрунтування управлінських рішень в економічній сфері.
7. Принципи аналізу.
8. Економічні залежності, що носять об'єктивний характер, та їх економічний зміст.
9. Евристичні методи обґрунтування та прийняття рішень, їх класифікація та зміст.
10. Метод сценаріїв в обґрунтуванні управлінських рішень.

11. Зміст сценарію, який розробляється.
12. Метод дерева рішень (графа).
13. Принцип Белмана.
14. Основні етапи реалізації методу дерева рішень.
15. Метод математичного програмування.
16. Матричний метод.
17. Багатопланові аналітичні методи:
 - аналіз Паретто;
 - визначення еталона;
 - причинно-наслідкова діаграма;
 - метод морфологічного аналізу;
 - SWOT-аналіз;
 - функціонально вартісний метод;
 - метод аналізу ієрархій.

Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності

1. Економічна беззбитковість, її графічне моделювання.
2. Взаємозв'язок між кривою беззбитковості продаж і кривою попиту.
3. Взаємозв'язок між кривою беззбитковості продаж, ціною еластичністю попиту і рентабельністю (доходністю) у випадку, якщо товар не еластичний за попитом.
4. Алгебраїчне визначення функцій беззбитковості та послідовність їх отримання.
5. Бухгалтерська беззбитковість, її графічне моделювання.

Тема 7. Методи аналізу вигід і витрат

1. Ключові елементи операційного аналізу.
2. Сила впливу операційного важеля та її функціональне відображення.
3. Поріг рентабельності як міра бухгалтерської беззбитковості.
4. Графічне відображення порога рентабельності.
5. Два варіанти графічної оцінки порога рентабельності:
 - заснований на рівності валової маржі й постійних затрат при досягненні порогового значення виручки від реалізації;
 - заснований на рівності виручки від реалізації й сумарних затрат при досягненні порога рентабельності.

6. Математична оцінка впливу на величину прибутку змін ціни, обсягу реалізації, постійних і змінних затрат.

7. Порогова кількість товару в забезпеченні беззбитковості.

8. Маса прибутку після проходження порога рентабельності.

9. Запас фінансової міцності в бухгалтерській беззбитковості.

10. Можливості управління підприємством за показниками операційного аналізу в різних напрямках інтенсифікації його діяльності.

Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди

1. Інвестиції в основні фонди, як капітальні вкладення в основні фонди.

2. Оптимальність інвестицій в основні фонди.

3. Ефективність інвестицій в основні фонди.

4. Аналіз і оцінка інвестиційних проектів в основні фонди.

5. Нарощування і дисконтування в інвестиційному аналізі.

Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій

1. Фінансові інвестиції в цінні папери.

2. Методи врахування результатів аналізу грошових потоків, викликаних фінансовими інвестиціями.

3. Ефективність фінансових інвестицій за різними напрямками.

Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень

1. Методи і моделі функціональних і детермінованих зв'язків між факторами та показниками після здійснення господарських операцій або зміни ситуацій за короткий проміжок часу.

2. Застосування ситуаційного моделювання в ситуаційному аналізі.

3. Застосування методу сценаріїв для прогнозування можливих подій і прийняття відповідних управлінських рішень.

Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами

1. Об'єктивна необхідність створення виробничих і збутових запасів.

2. Сутність основної моделі управління запасами.

3. Принципи спрощення процесу моделювання управління запасами.

4. Витрати на зберігання запасів та їх розрахунок.

5. Визначення загальної вартості подання замовлень на матеріальні ресурси за рік.

6. Загальна вартість запасу одиниці продукції за рік й особливості її розрахунку.

7. Оптимальний розмір замовлення товарно-матеріальних цінностей і його розрахунок.

8. Рівень та інтервал повторного замовлення.

9. Що таке "точка замовлення"?

10. Сутність моделі економічного розміру партії постачання.

11. Сутність циклічної системи повторного замовлення.

12. Розрахунок досягнення мінімального рівня обслуговування запасів.

13. Розрахунок досягнення мінімальної вартості запасів.

14. Особливості управління запасами при безперервному і дискретному замовленні.

15. Особливості управління запасами при наявності обмежень з урахуванням:

а) асортиментного попиту;

б) обмежень з обігових коштів;

в) обмежень складських площ;

г) кількості замовлень і переналаштувань устаткування у постачальника продукції.

16. Системи контролю за станом запасів.

Тема 12. Моделі фінансового управління

1. Сутність базових фінансових моделей.

2. Особливості моделей амортизації активів.

3. Моделі часового дисконту.

4. Сутність фінансового левериджу.

5. Особливості базової моделі ціноутворення.

6. Моделювання податкової політики.

7. Моделі оптимізації податкової ставки.

Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень

1. Методи стратегічного аналізу як основи для прийняття стратегічних управлінських рішень.

2. Особливості вибору стратегії підприємства.

3. Моделювання стратегії підприємства.

Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства

1. Традиційні методи економічного аналізу та їх економічний зміст.
2. Класифікація економічно-математичних методів вирішення одно- і багатокритеріальних завдань в управлінні.
3. Статистичні методи аналізу управлінських рішень.
4. Методи й моделі прогнозування і передбачення.
5. Основні принципи прогнозування.
6. Класифікація методів прогнозування та їх характеристика.
7. Основні вимоги до прогнозів.
8. Що треба враховувати при виборі методу прогнозування?

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові;
- в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:
індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1 і 8.2).

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема 1	Практичне застосування навчальних технологій 2
<i>Тема 1.</i> Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	Лекція проблемного характеру з питання "Роль господарських рішень в ефективному функціонуванні підприємства", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Системний аналіз управлінських проблем	Міні-лекція з питання "Прийняття рішень на підставі системного аналізу", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень	Лекція проблемного характеру з питання "Ефективні методи розробки господарських рішень", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Програмно-цільове управління та управлінські рішення	Міні-лекція з питання "Сутність програмно-цільового управління", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень	Лекція проблемного характеру з питання "Технологія підготовки проектів управлінських рішень", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності	Лекція проблемного характеру з питання "Графічний опис беззбиткової діяльності"
<i>Тема 7.</i> Методи аналізу вигід і витрат	Міні-лекція з питання "Критерії оцінки вигід і витрат", банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди	Міні-лекція з питання "Показники ефективності інвестицій в основні фонди", банки візуального супроводу
<i>Тема 9.</i> Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій	Лекція проблемного характеру з питання "Види фінансових інвестицій", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 10.</i> Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень	Міні-лекція з питання "Інструменти ситуаційного аналізу", банки візуального супроводу
<i>Тема 11.</i> Моделі управління матеріальними запасами	Міні-лекція з питання "Види підприємницьких запасів", банки візуального супроводу
<i>Тема 12.</i> Моделі фінансового управління	Лекція проблемного характеру з питання "Зміст моделей фінансового управління", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 13.</i> Методи прийняття стратегічних управлінських рішень	Лекція проблемного характеру з питання "Значущість стратегічних рішень в підприємницькій діяльності", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 14.</i> Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства	Міні-лекція з питання "Методи прогнозування управлінських рішень", банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Комп'ютерна симуляція (гра) – це метод навчання, що спирається на використання спеціальних комп'ютерних програм, за допомогою яких можливе віртуальне моделювання бізнес-процесу. Студенти можуть змінювати параметри й дані, приймати рішення та аналізувати наслідки таких рішень. Метою використання даного методу є розвиток системного мислення студентів, їх здібностей до планування, формування вмінь розпізнавати й аналізувати проблеми, порівнювати й оцінювати альтернативи, приймати оптимальні рішення й діяти в умовах обмеженого часу.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	<i>Практичне заняття.</i> Тема: "Особливості розвитку теорії про господарські рішення: історичний та сучасний аспекти"	Семінари-дискусії, презентації

1	2	3
Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень	Завдання 1. Прийняття господарських рішень з використанням методу дерева рішень	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі
Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень	Завдання 4. Традиційні аналітичні моделі та їх використання для обґрунтування управлінських рішень	Робота в малих групах, мозкові атаки

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє зарахувати дисципліну студенту – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку (ПМК), відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;
- перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;
проведення письмової контрольної роботи;
експрес-опитування;
проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку (ПМК).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Письмова контрольна робота проводиться 4 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Технологічна карта дисципліни наведена у додатку Б (табл. Б.1). Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена у додатку Б (табл. Б.2). Розподіл балів за формами та методами навчання та максимальний бал на тиждень відповідно у додатку Б (табл. Б.3. та Б.4).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.1).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

11. Рекомендована література**11.1. Основна**

1. Иваниенко В. В. Модели и методы принятия решений в анализе и аудите : учеб. пособ. / В. В. Иваниенко. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 296 с.
2. Литвак Б. Г. Управленческие решения : учебник / Б. Г. Литвак. – М. : Дело, 1998. – 248 с.
3. Черноруцкий И. Т. Методы оптимизации и принятия решений : учеб. пособ. / И. Т. Черноруцкий. – СПб. : Лань, 2001. – 384 с.

11.2. Додаткова

4. Баканов М. И. Теория экономического анализа : учеб. пособ. / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 416 с.
5. Бланк И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К. : Наука-Центр, 2000. – 512 с.
6. Глухов В. В. Математические методы и модели для менеджмента / В. В. Глухов, М. Д. Мечников, С. Б. Коробко. – СПб. : Лань, 2000. – 372 с.
7. Костіна Н. І. Фінансове прогнозування: методи та моделі / Н. І. Костіна, А. А. Алексеев, О. Д. Василик. – К. : Знання, 1997. – 188 с.
8. Комаринський Я. Фінансово-інвестиційний аналіз / Я. Комаринський, І. Яримчук. – К. : Українська енциклопедія, 1996. – 300 с.
9. Кузин Б. И. Методы и модели управления фирмой / Б. И. Кузин, А. И. Юрьев, Г. М. Шахдинаров. – СПб. : Питер, 2001. – 432 с.
10. Миддлтон Д. Бухгалтерский учет и принятие финансовых решений / Д. Миддлтон ; пер. с англ. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 408 с.

11. Финансовый менеджмент: теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 1998. – 658 с.
12. Шим Дж. К. Методы управления стоимостью и анализ затрат / Дж. К. Шим, Дж. Г. Сигель ; пер. с англ. – М. : Филинь, 1996. – 334 с.
13. Экономическая стратегия фирмы / под. ред. А. Г. Градова. – СПб. : Специальная литература, 1999. – 140 с.

11.3. Інформаційні ресурси

14. Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів [Електронний ресурс] / В. О. Касьяненко. – Режим доступу : <http://sumdu.telesweet.net/doc/lections/Modelyuvannya-ta-prognozuvannya-ekonomichnih-protsesiv/index.html>.
15. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.
16. Регіони України : статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
17. Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень [Електронний ресурс] / І. П. Сірік // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.
18. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
19. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.
20. Экономика и управление на предприятиях: научно-образовательный портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.eur.ru.

1.4. Методичне забезпечення

21. Кулешова Н. В. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" [Електронний ресурс] / Н. В. Кулешова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1754>.
22. Кулешова Н. В. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : опорний конспект [Електронний ресурс] / Н. В. Кулешова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1754>.
23. Кулешова Н. В. Тестові завдання з навчальної дисципліни "Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків" [Електронний ресурс] / Н. В. Кулешова. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1754>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

**Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни
"Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті"
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові компетентності, які формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень					
Ідентифікувати проблемні ситуації та виконувати їх дослідження на основі системності	Сутність поняття господарських рішень та їх класифікація. Основні вимоги до господарських рішень та принципи оцінювання їх ефективності	Знання характеристика господарських рішень, основних форм їх вираження та реалізації	Ідентифікувати ключові проблеми на підприємстві	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації господарських рішень	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових проблем на підприємстві, розробку та реалізацію господарських рішень
Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем					
Здійснювати оцінку проблемних ситуацій	Сутність системного підходу до аналізу проблемних ситуацій	Знання складових системного підходу до аналізу управлінських проблем	Структурувати проблему, явище, процес	Презентувати визначену структуру проблеми, явища, процесу	Відповідальність за точність визначеної структури проблеми, явища, процесу
Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень					
Визначати технологію розробки та реалізації господарських рішень	Основні етапи та стадії прийняття рішень. Характер та умови прийняття рішень	Знання технології прийняття господарських рішень, змісту основних моделей та засобів прийняття рішень	Проводити декомпозицію економічної проблеми. Формувати пріоритети цілей та критеріїв прийняття рішення	Презентувати результати визначення найбільш ефективного господарського рішення	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення					
Застосовувати методи програмно-цільового підходу до розробки управлінських рішень	Характеристика програмно-цільового підходу до розробки управлінських рішень	Знання технології прийняття рішень на основі програмно-цільового підходу	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням програмно-цільового підходу	Ефективно використовувати програмно-цільовий підхід до розробки управлінських рішень	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення на основі програмно-цільового підходу до розробки управлінських рішень
Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень					
Здійснювати обґрунтований вибір методів та моделей для формування ефективних господарських рішень	Характеристика формалізованих та неформалізованих методів моделювання та прийняття господарських рішень. Основні етапи та правила використання теорії графів для розробки управлінських рішень	Знання методичних основ розробки та прийняття господарських рішень. Знання технології прийняття рішень на основі використання дерева рішень	Здійснювати вибір методичного інструментарію для вирішення конкретної економічної проблеми. Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням дерева рішень	Ефективно використовувати формалізовані та неформалізовані методи моделювання та прийняття господарських рішень. Ефективне використання дерева рішень у системі обґрунтування управлінських рішень	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення в умовах детермінованості та невизначеності
Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності					
Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі моделей беззбитковості	Визначення поняття "беззбитковість" та основних моделей беззбитковості	Знання основних етапів розрахунків показників беззбитковості	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням моделей беззбитковості	Презентувати результати побудови моделей беззбитковості на підприємстві	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням моделей беззбитковості

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Методи аналізу вигід і витрат					
Визначати технологію аналізу вигід і витрат	Сутність аналізу та моделювання вигід і витрат	Знання формалізованих підходів до аналізу вигід і витрат	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням аналізу вигід і витрат	Презентувати результати аналізу вигід і витрат	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням аналізу вигід і витрат
Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди					
Здійснювати оцінку ефективності інвестицій в інвестиційні проекти	Сутність аналізу ефективності інвестицій в основні фонди	Знання критеріїв оцінки ефективності інвестицій в основні фонди	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням оцінок ефективності інвестицій в основні фонди	Презентувати результати аналізу ефективності інвестицій в основні фонди	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням оцінок ефективності інвестицій в основні фонди
Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій					
Здійснювати оцінку ефективності фінансових інвестицій	Сутність аналізу ефективності фінансових інвестицій	Знання критеріїв оцінки ефективності фінансових інвестицій	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням оцінок ефективності фінансових інвестицій	Презентувати результати аналізу ефективності фінансових інвестицій	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням оцінок ефективності фінансових інвестицій
Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень					
Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі ситуаційного аналізу	Сутність ситуаційного аналізу	Знання основних методів та моделей ситуаційного аналізу	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням ситуаційного аналізу	Презентувати результати ситуаційного аналізу	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням ситуаційного аналізу

Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами					
Обґрунтовувати рішення з використанням моделей управління запасами	Сутність моделей управління запасами	Знання формалізованих підходів до моделювання матеріальних запасів	Здійснювати обґрунтування господарських рішень із використанням моделей управління запасами	Презентувати результати аналізу моделей управління запасами	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням моделей управління запасами
Тема 12. Моделі фінансового управління					
Обґрунтовувати рішення з використанням моделей фінансового управління	Сутність моделей фінансового управління	Знання формалізованих підходів до формування моделей фінансового управління	Здійснювати обґрунтування господарських рішень з використанням моделей фінансового управління	Презентувати результати аналізу моделей фінансового управління	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення з використанням моделей фінансового управління
Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень					
Обґрунтовувати стратегічні управлінські рішення	Сутність аналізу та обґрунтування стратегічних рішень	Знання формалізованих підходів до обґрунтування стратегічних рішень	Здійснювати обґрунтування стратегічних господарських рішень	Презентувати результати аналізу стратегічних рішень	Самостійно приймати ефективні стратегічні управлінські рішення
Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства					
Застосовувати моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства	Визначення поняття "прогнозування" та його основних принципів	Знання основних етапів прогнозування; методів прогнозування та аналізу господарських рішень	Здійснювати прогнозування господарських рішень	Презентувати результати прогнозування господарських рішень	Самостійно приймати ефективні рішення з використанням прогнозних оцінок

Додаток Б
Таблиця Б.1

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Кафедра економічного аналізу

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА
накопичувальних рейтингових балів
з навчальної дисципліни **"МОДЕЛІ І МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ"**
(викладається 1 семестр)

Для студентів факультету: **ОіА**
Напряму підготовки: 6.030509 "Облік і аудит"
3 курсу, бакалаври групи:

2014/2015 навчальний рік
6 семестр
Загальний обсяг годин
за робочим навчальним планом: **180**
Форма підсумкового контролю: **ПМК**

Лектор: к.е.н., доц. **Іванієнко В. В.**

Форми навчання	Навчальні тижні															Се-сія	Σ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15-17		

Загальне учбове навантаження студента, години на тиждень

Аудиторні години	Лекції	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	28
	Практичні заняття	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	28
	Лабораторні заняття	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Поточні консультації	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	-	-
	Екзамен	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Аудиторні години		4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	-	56
СРС	Вивчення теоретичного матеріалу	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	8	8	-	124
	Виконання практичних завдань (ІНДЗ)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Підготовка до екзамену	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Самостійна робота		9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	8	8	-	124
Загальний обсяг годин		13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	-	180

Графік оцінювання, балів на тиждень

Методи контролю	Лекції	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	-	7
	Практичні заняття	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	-	7
	Самостійна робота	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	12
	Завдання за темами	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Есе	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	12
	Презентація	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Письмові КР	-	-	1	2	-	1	2	-	1	2	-	1	2	-	-	48
	Колоквіуми	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14
ВСЬОГО балів на тиждень		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	5	15	100
НАКОПИЧЕННЯ балів		1	2	1	1	1	30	3	3	4	4	4	6	8	100	-	-

Затверджено на засіданні кафедри
"___" _____ 201__р.

Протокол № __

**Рейтинг-план навчальної дисципліни
(система оцінювання рівня сформованості компетентностей)**

Про- фесійні компе- тентнос- ті	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	Рівень сформова- ності компетент- ностей			
				Форми контролю	Макс. бал		
1	2	3	4	5	6		
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи розробки та реалізації управлінських рішень					45,00		
ВПСМІОГР 1	Ідентифікувати проблемні ситуації та виконувати їх дослідження на основі системності	1	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	Робота на лекції	0,5
			2	Практич- не занят- тя	Робота в малих групах: "Визначення понять "правлінське рішення", "проблемна ситуа- ція", "принципи моделювання управлін- ських рішень", "модель", "об'єкт курсу", "предмет курсу", "організація управління", "класифікація аналітичних моделей", "кла- сифікація управлінських рішень", "класифі- кація проблемних ситуацій". Рішення задач з пошуку оптимального шляху по графу в детермінованих зв'язках	Активна участь у виконанні практич- них за- вдань	0,5
			СРС	9	Підго- товка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань
		2	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	Робота на лекції	0,5
			2	Практич- не занят- тя	Вирішення практичних завдань щодо за- стосування різноманітних методів та при- йомів традиційного аналізу проблемних ситуацій	Активна участь у виконанні практич- них за- вдань	0,5
			СРС	9	Підго- товка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань за тра- диційними методами і прийомами аналітичних досліджень проблемних ситу- ацій. Рішення задач з пошуку оптимального рішення по графу в невизначених зв'язках	Перевірка домашніх завдань
	3	Ауд.	2	Лекція Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	Робота на лекції	0,5	
		2	Практич- не занят- тя	Вирішення практичних завдань щодо мето- дів факторного аналізу в аналітичних дос- лідженнях. Традиційні методи і прийоми факторних аналітичних досліджень в моде- люванні проблемних ситуацій. Письмова контрольна робота	Активна участь у виконанні практич- них за- вдань	12,5	
		СРС	9	Підго- товка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань за тради- ційними методами і прийомами факторних аналітичних досліджень проблемних ситу- ацій	Перевірка домашніх завдань	–

Продовження додатка Б
Продовження табл. Б.2

1		2		3		4		5		6	
ВПСМІОГР 1,2		4	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Сутність, принципи і вимоги до управлінських рішень	Робота на лекції	0,5			
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо методів факторного аналізу в аналітичних дослідженнях проблемних ситуацій. Нетрадиційні методи і прийоми аналітичних досліджень проблемних ситуацій	Активна участь у виконанні практичних завдань. Письмова контрольна робота	0,5			
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань за нетрадиційними методами аналізу	Перевірка домашніх завдань	—			
	Здійснювати оцінку проблемних ситуацій. Використовувати аналіз і синтез під час моделювання управлінських рішень у діалектичній єдності	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Системний аналіз управлінських проблем. Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень	Робота на лекції	0,5			
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо аналітичного моделювання оціночних показників в аналітичних дослідженнях проблемних ситуацій, та використання нетрадиційних методів факторного аналізу	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5			
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань за аналітичним моделюванням проблемних ситуацій та факторного аналізу на аналітичних моделях	Перевірка домашніх завдань	—			
		6	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Методологічні основи підготовки проектів управлінських рішень	Робота на лекції	0,5			
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо методів аналітичного моделювання в аналітичних дослідженнях. Письмова контрольна робота	Активна участь у виконанні практичних завдань. Письмова контрольна робота	12,5			
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань за аналітичним моделюванням проблемних ситуацій	Перевірка домашніх завдань та есе	—			

Продовження додатка Б
Продовження табл. Б.2

1	2	3	4	5	6			
ВПСМіОГР 2 Застосовувати методи програмно-цільового підходу до розробки управлінських рішень. Визначати технологію розробки та реалізації господарських рішень. Здійснювати обґрунтований вибір методів та моделей для формування ефективних господарських рішень	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Програмно-цільове управління та управлінські рішення	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо методів обґрунтування управлінських рішень в детермінованих та невизначених зв'язках	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
		9	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо обґрунтування управлінських рішень в детермінованих та невизначених зв'язках	Перевірка домашніх завдань	—	
	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо методів обґрунтування управлінських рішень в детермінованих та невизначених зв'язках	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5	
		9	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо розробки варіантів та обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику	Перевірка домашніх завдань	—	
	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Аналіз варіантів і підготовка проектів управлінських рішень. Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності	Робота на лекції	0,5	
			2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення показників беззбиткової діяльності на засадах використання маржинального аналізу за бухгалтерською та економічною моделями беззбитковості. Підсумкова контрольна робота	Підсумкова контрольна робота	12,5	
		9	СРС	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до колоквиуму	Перевірка домашніх завдань	—	
	Змістовий модуль 2. Моделі і методи розв'язання проблем беззбитковості, управління запасами і фінансового управління						55,00	
	ВПСМіОГР 3 Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі моделей беззбитковості	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Моделі розв'язання проблем беззбиткової діяльності	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо визначення показників беззбиткової діяльності на засадах використання маржинального аналізу за бухгалтерською та економічною моделями беззбитковості	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5

Продовження додатка Б
Продовження табл. Б.2

1		2		3		4	5	6
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо визначення показників беззбиткової діяльності в фінансовому моделюванні управлінських рішень	Перевірка домашніх завдань	—
ВПСМіОГР 2,3	Визначати технологію аналізу вигод і витрат. Обґрунтовувати рішення з використанням моделей оцінки ефективності інвестицій в основні фонди	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Методи аналізу вигод і витрат. Тема 8. Методи і моделі аналізу інвестицій в основні фонди	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо використання моделей аналізу вигод і витрат та інвестицій в основні фонди	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо використання моделей аналізу вигод і витрат та інвестицій в основні фонди	Перевірка есе	—
ВПСМіОГР 3	Обґрунтовувати рішення з використанням моделей оцінки ефективності фінансових інвестицій. Застосовувати методи обґрунтування управлінських рішень на основі ситуаційного аналізу	12	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Методи і моделі аналізу фінансових інвестицій. Тема 10. Методи ситуаційного аналізу в прийнятті управлінських рішень	Робота на лекції	0,5
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо аналізу процесів дисконтування та компаундінг. Письмова КР	Активна участь у виконанні практичних завдань. Письмова КР	12,5
			СРС	9	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань щодо аналізу процесів дисконтування та компаундінгу	Перевірка домашніх завдань	—

Продовження додатка Б
Закінчення табл. Б.2

1		2		3		4		5		6	
ВПСМІОГР 3	Обґрунтовувати рішення з використанням моделей управління запасами. Обґрунтовувати рішення з використанням моделей фінансового управління	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Моделі управління матеріальними запасами. Тема 12. Моделі фінансового управління	Робота на лекції	0,5			
				2	Практичне заняття	Вирішення практичних завдань щодо використання моделей управління матеріальними запасами	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5			
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; виконання завдань щодо використання моделей управління матеріальними запасами	Перевірка домашніх завдань. Захист самостійної роботи за курсом та есе	24			
ВПСМІОГР 3	Обґрунтовувати стратегічні управлінські рішення. Застосовувати моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства	14	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Методи прийняття стратегічних управлінських рішень. Тема 14. Моделі і методи прийняття рішень у прогнозуванні розвитку підприємства	Робота на лекції	0,5			
				2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	Підсумкова контрольна робота	14,5			
			СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	—			
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
—	СЕСІЯ	Ауд.	—	—	—	Підсумковий контроль (ПМК)	—	—			
—			—	—							
—			—	—							
—	—	—	—	—	—	—	—	—			
ВСЬОГО годин		180		Загальна максимальна кількість балів з дисципліни				100			
—	—	—	з них	поточний контроль:				100			
—	—	—		підсумковий контроль:				—			
—	—	—		підсумковий контроль:				—			

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістового модуля		лекції	практичні	ПДЗ	есе	доповідь	презентація	поточні КР	колоквіум	Σ
ЗМ 1	ТЕМА 1	2	2	-	-	-	-	12	-	45
	ТЕМА 2	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 3	0,75	0,75	-	-	-	-	12		
	ТЕМА 4	0,5	0,5	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 5	0,75	0,75	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 6	0,25	0,25	-	-	-	-	12		
ЗМ 2	ТЕМА 6	0,5	0,5	-	-	-	-	-	14	55
	ТЕМА 7	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 8	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 9	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 10	0,25	0,25	-	-	-	-	12		
	ТЕМА 11	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 12	0,25	0,25	12	12	-	-	-		
	ТЕМА 13	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
	ТЕМА 14	0,25	0,25	-	-	-	-	-		
Σ		7	7	12	12	-	-	48	14	100

Максимальний бал на тиждень

Теми змістового модуля		лекції	практичні	ДЗ	есе	доповідь	презентація	поточні КР	колоквиум	М
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 1	2 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 1	3 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	12	13,0
	Тема 1	4 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 2, 3	5 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 3	6 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	12	13,0
	Тема 4	7 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 5	8 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 5, 6	9 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	12	13,0
ЗМ 2	Тема 6	10 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 7, 8	11 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	1,0
	Тема 9, 10	12 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	12	13,0
	Тема 11, 12	13 тиждень	0,5	0,5	12	12	-	-	-	49,0
	Тема 13, 14	14 тиждень	0,5	0,5	-	-	-	-	-	14
Σ		7	7	12	12	-	-	48	14	100

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми практичних занять	15
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	17
6. Самостійна робота.....	18
6.1. Самостійне завдання	22
6.2. Виконання есе.....	28
6.2. Контрольні запитання для самодіагностики	30
7. Індивідуально-консультативна робота	38
8. Методи навчання	38
9. Методи контролю	42
10. Розподіл балів, які отримують студенти	44
11. Рекомендована література.....	45
11.1. Основна	45
11.2. Додаткова	45
11.3. Інформаційні ресурси.....	46
11.4. Методичне забезпечення	46
Додатки.....	47

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"МОДЕЛІ І МЕТОДИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
В АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030509 "Облік і аудит"
усіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладач **Іванієнко Віктор Васильович**

Відповідальний за випуск *Отенко І. П.*

Редактор *Ковальчук М. А.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 3 ЕВ. Обсяг 60 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*